

Evropské právo

Luboš Tichý
Rainer Arnold
Pavel Svoboda
Jiří Zemánek
Richard Král

2. vydání
2004

požadavky, spojované SES a Statutem s nezávislostí ECB. Přestože plně převzetí *acquis* HMU, včetně závazku řídit se tzv. „maastrichtskými“ ekonomickými konvergenčními kritérii, se nestalo bezprostředně účinnou součástí podmínek pro nové členské státy EU a tzv. kodaňská přístupová kritéria (viz kap. 5.2) ukládají kandidátským zemím (jejichž zapojení do třetí etapy HMU je věcí ještě několika dalších let po vstupu do EU) jen zachovávat „věrnost cílům ... hospodářské a měnové unie“, musejí zajistit slučitelnost svých právních řádů s uvedenými požadavky nejpozději již k okamžiku vzniku členství v EU (tzv. právní konvergence).

10.8 Vztahy mezi základními orgány

- 287** Již výše bylo řečeno, že jakkoli Společenství se řídí principem dělby moci mezi svými jednotlivými orgány, nejedná se o úplné napodobení dělby moci státního typu. Rada EU zůstává hlavním legislativním orgánem, jakkoli se skládá ze zástupců vlád členských států, tj. národních výkonných orgánů. Evropský parlament sice nabývá na spolurozhodovacích pravomocích v rámci zákonodárského procesu, ale v podstatě je omezen na pravomoci kontrolní, a to zejména vůči Radě EU, jejíž složení ale nemůže ovlivnit. Komise má sice zásadně výkonné pravomoci, ale díky iniciativnímu monopolu podstatně ovlivňuje zákonodárský proces. Soudní dvůr je sice soudním orgánem Společenství, ale protože občané EU zpravidla nemají přímou aktivní legitimaci k němu, dělí se o své soudní pravomoci s obecnými soudy členských států. Stará se však o to, aby spojení legislativních a výkonných funkcí Rady EU a omezená role Evropského parlamentu byly vyváženy, a to péčí o tzv. institucionální rovnováhu vytvořením vlastního systému bilancí a kontrol (27/70 *Köster*, 138/79 *Roquette*, 188–190/90 *Francie a Velká Británie v. Komise* – směrnice o transparentnosti, 70/88 *Parlament v. Rada* – *Černobyl I.*).

10.8.1 Evropský parlament a Rada

- 288** Do roku 1975 byly tyto dva orgány téměř absolutně separovány, každý z nich vládl svou vlastní vnitřní organizací, svým jednacím řádem, aparátem a pravomocemi. Jediným styčným bodem bylo oprávnění EP vyslechnout Radu, ale za podmínek, jež si sama Rada stanovila ve svém jednacím řádu (čl. 197 SES). Kromě toho na základě ustálené praxe, kterou potvrdil jednací řád EP a dohoda mezi Radou a EP, poslanci mohou klást Radě písemné otázky anebo otázky ústní

s rozpravou. Vztahy mezi EP a Radou se změnil v důsledku změny rozpočtového postupu, kde došlo k nárůstu pravomocí EP, dále pak přijetím JEA. Smlouva EU pak přinesla nové vztahy v legislativním procesu v rámci dohodovacího řízení, kooperačního postupu a postupu spolurozhodovacího (viz kapitola o zákonodárném postupu).

10.8.2 Evropský parlament a Komise

Vztahy mezi EP a Komisí jsou užší. Předně se EP podílí na jmenování Komise a jejího předsedy. Dále se Komise zodpovídá EP. Tato odpovědnost zahrnuje informační právo EP. Členové Komise se mohou účastnit zasedání EP a na přání je jim uděleno slovo. Na druhou stranu EP může klást Komisi otázky, jež Komise zodpovídá ústně anebo písemně. Komise dále předkládá EP výroční zprávu nejméně měsíc před zahájením zasedání (čl. 200 SES). Vztah odpovědnosti Komise vůči EP pak může kulminovat hlasováním o nedůvěře (čl. 201 SES, čl. 114 SESAE, čl. 24/2 SESUO).

10.8.3 Rada – Komise (ES, ESAE)

Vztah Rady a Komise je základním mechanismem ES. Až na výjimky, udělující Komisi samostatnou zákonodárnou pravomoc, je vztah těchto orgánů podobný vztahu moci zákonodárné a výkonné: Rada přijímá akty, jež Komise provádí. Rada však zásadně přijímá akty, které navrhne Komise. Komise se čas od času ocitne ve sporu s Radou před Soudem, a to zásadně ze dvou důvodů:

- a) při vymezování pravomocí mezi Radou a Komisí (16/88 *Komise v. Rada*, 355/87 *Komise v. Rada*);
- b) z důvodů změny odkazu na primární právo ES, na jehož základě Rada přijala akt navrhovaný Komisí, ačkoliv Komise navrhovala přijmout akt na základě jiného článku. Důvodem pro takovou zdánlivě formální změnu je zpravidla skutečnost, že Rada přijme akt na základě článku, který vyžaduje jednomyslnost, zatímco Komise v případě možnosti volby navrhuje článek vyžadující pouze kvalifikovanou většinu. Soud v této otázce sdílí stanovisko Komise: je-li možno zvolit ustanovení vyžadující pouze kvalifikovanou většinu, má mu býti dána přednost před ustanovením vyžadujícím jednomyslnost (45/86 *Komise v. Rada*, 165/87 *Komise v. Rada*, 275/87 *Komise v. Rada*, 51/87 *Komise v. Rada*);
- c) ochrana zájmů EP proti Radě (302/87 *EP v. Rada*), zejména pro situace, kdy Rada špatnou volbou článku, na němž se zakládá určitý akt, obchází kooperační proceduru s EP pouhou konzultací.